

₹2000 किंमतीच्या बँकेच्या नोटा वितरणामधून काढून घेतल्याचं परिक्षण

1. भारतीय रिझर्व बँकेने (आरबीआय) 19 मे, 2023 रोजी वृत्तपत्र प्रकाशन 2023-2024/257 नुसार बँकेच्या 2000 च्या नोटा काढून घेतल्याची घोषणा केली होती. त्याची कार्यवाही वेळेत करण्यासाठी आणि सामान्य लोकांना पुरेसा वेळ देण्यासाठी, बँकेच्या 2000 च्या नोटा 30 सप्टेंबर 2023 पर्यंत जमा करून घेण्याचा आणि/किंवा बदलून देण्याचा सल्ला बँकांना दिला होता. इश्यू डिपार्टमेंट (आरबीआय इश्यू ऑफिस) असणाऱ्या आरबीआयच्या 19 प्रादेशिक कार्यालयांमध्ये (आरओज) एक्सचेंज सुविधा देखील उपलब्ध करून देण्यात आली होती. आरबीआय मासिक वृत्तपत्र प्रकाशनाद्वारे पैसे काढण्याच्या स्थितीबद्दल सामान्य जनतेला माहिती देत होती.
2. बँकांकडून मिळालेल्या आकडेवारीनुसार, 19 मे 2023 रोजी चलनात असलेल्या 2000 च्या एकूण ₹3.56 लाख कोटी रुपयांच्या नोटांपैकी 3.42 लाख कोटी परत मिळाले आहेत आणि 29 सप्टेंबर 2023 रोजी व्यवसायाच्या समाप्तीपर्यंत केवळ ₹0.14 लाख कोटी चलनात आहेत. अशाप्रकारे, 19 मे 2023 रोजी 96% ₹2000 च्या नोटा परत आल्या आहेत.
3. पैसे काढण्याच्या प्रक्रियेसाठी निर्देश दिलेला कालावधी संपला आहे, आणि पुनरावलोकनाच्या आधारे, ₹2000 च्या नोटा जमा करण्यासाठी/बदलण्याची सध्याची सुविधा 07 ऑक्टोबर 2023 पर्यंत वाढवण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. 08 ऑक्टोबर 2023 पासून, ₹2000 च्या नोटा जमा करण्याची/बदलण्याची प्रक्रिया खालीलप्रमाणे असेल:
 - अ) बँकेच्या शाखांमध्ये जमा करणे/बदलून घेणे थांबवण्यात येईल.
 - ब) ₹2000 च्या नोटा व्यक्ती/संस्थेद्वारे 19 आरबीआय इश्यू ऑफिसमध्ये एकावेळी ₹20,000/- च्या मर्यादेपर्यंत बदलल्या जाऊ शकतात.
 - क) व्यक्ती/संस्था भारतातील त्यांच्या बँक खात्यांमध्ये कोणत्याही रकमेसाठी ₹2000 च्या बँक नोटा 19 आरबीआय इश्यू ऑफिसमध्ये जमा करू शकतात.
 - ड) देशातील व्यक्ती/संस्था भारतातील त्यांच्या बँक खात्यांमध्ये क्रेडिट करण्यासाठी ₹2000 च्या नोटा इंडिया पोस्टद्वारे पाठवू शकतात, 19 आरबीआय इश्यू ऑफिसपैकी कोणत्याही कार्यालयात पाठवू शकतात.
 - इ) अशी देवाणघेवाण किंवा क्रेडिट संबंधित आरबीआय/सरकारी नियमांच्या अधीन असेल, वैध ओळख दस्तऐवज सादर करणे आणि आरबीआयद्वारे योग्य समजलेले प्रयत्न करणे आवश्यक आहे.
 - प) न्यायालये, कायद्याची अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सी, सरकारी विभाग किंवा तपास कार्यवाही किंवा अंमलबजावणीमध्ये सहभागी असलेले कोणतेही सार्वजनिक प्राधिकरण, आवश्यकतेनुसार, कोणत्याही मर्यादेशिवाय 19 आरबीआय इश्यू कार्यालयांमध्ये 2000 च्या नोटा जमा करू शकतात/बदलू शकतात.
4. ₹2000 च्या नोटा कायदेशीर टेंडर मानल्या जातील.
5. आरबीआयच्या 19 इश्यू ऑफिसमध्ये ₹2000 च्या नोटा जमा करण्याची/बदलण्याची वरील सुविधा पुढील सल्ल्यापर्यंत उपलब्ध असेल.
6. सामान्य लोकांना सूचना दिली जात आहे की ₹2000 च्या नोटा आणखी विलंब न करता जमा कराव्यात/बदलून घ्याव्यात.
7. सामान्य लोकांच्या माहितीसाठी आणि सोयीसाठी आरबीआयच्या वेबसाइटवर 'नेहमी विचारले जाणारे प्रश्न (एफएक्यूज)' विभागात माहिती दिली आहे.